Rozdział X

Bogactwo Absolutu

10.01 Najwyższa Osoba Boga rzekł: Posłuchaj jeszcze raz, o potężny Arjuno. Ponieważ jesteś drogim Mi przyjacielem, pouczę cię dalej. Wyjawię ci wiedzę, która lepsza jest od tej, którą do tej pory wyjaśniałem.

10.01 *Znaczenie*: Paraśara Muni tłumaczy słowo Bhagavan w następujący sposób. Kto posiada w pełni sześć przymiotów:
wszelką siłę,
sławę,
zamożność,
wiedzę,
piękno i
wyrzeczenie,
ten jest Bhagavanem, czyli Najwyższą Osobą Boga. Kiedy Krsna był obecny na tej Ziemi, zamanifestował pełnię tych wszystkich bogactw. Dlatego wielcy mędrcy, chociażby tacy jak Paraśara Muni, wszyscy przyjęli Krsnę za Najwyższą Osobę Boga. Teraz Krsna zdradza Arjunie bardziej poufną wiedzę o Swoich bogactwach i czynach. Wcześniej, zaczynając od Rozdziału Siódmego, Pan wytłumaczył mu Swoje różne energie i ich działanie. Teraz, w tym rozdziale, tłumaczy Arjunie Swoje specyficzne bogactwa. W rozdziale poprzednim wyraźnie wytłumaczył Swoje różne energie, aby w sposób stanowczy i przekonywający ustanowić oddanie (*bhakti-yogę*). W tym rozdziale ponownie mówi o Swoich manifestacjach i różnych bogactwach.

Im więcej słuchamy o Najwyższym Bogu, tym bardziej umacniamy się w swojej służbie oddania dla Niego. Należy zawsze słuchać o Panu w towarzystwie wielbicieli; to spotęguje naszą służbę oddania. Rozmowy takie mogą toczyć się tylko między tymi, którzy naprawdę pragną być świadomymi Krsny. Inni nie mogą brać udziału w takich rozmowach. Krsna wyraźnie oznajmia Arjunie, że ponieważ jest on Mu bardzo drogi, rozmawia z nim w ten sposób dla jego korzyści.

10.02 Ani zastępy półbogów, ani wielcy mędrcy nie znają Mojego początku czy bogactw, gdyż pod każdym względem Ja jestem źródłem półbogów i mędrców.

10.02 *Znaczenie*: Jak oznajmia *Brahma-samhita,* Pan Krsna jest Najwyższym Panem. Nikt Go nie przewyższa; On jest przyczyną wszystkich przyczyn. Tutaj Pan również osobiście mówi, że jest On źródłem wszystkich półbogów i mędrców. Nawet półbogowie i wielcy mędrcy nie są w stanie zrozumieć Krsny; nie mogą zrozumieć ani Jego imienia, ani Jego osoby, więc jakaż jest pozycja tzw. naukowców na tej maleńkiej planecie? Nikt nie może zrozumieć dlaczego Najwyższy Bóg przychodzi na ziemię jak zwykła ludzka istota i spełnia takie niezwykłe i wspaniałe czynności. Należy wobec tego wiedzieć, iż uczoność nie jest konieczną kwalifikacją do zrozumienia Krsny. Nawet półbogowie i wielcy mędrcy, którzy próbowali poznać Krsnę przez swoje umysłowe spekulacje, nie odnieśli sukcesu. *Śrimad-Bhagavatam* mówi wyraźnie, iż nawet wielcy półbogowie nie są w stanie zrozumieć Najwyższej Osoby Boga. Mogą spekulować do granic możliwości swoich niedoskonałych zmysłów i poprzez takie spekulacje dojść do impersonalizmu – konkluzji przeciwnej – czegoś

nie zamanifestowanego przez materialną naturę. Albo mogą wyobrazić sobie coś w swoich umysłach. Jednakże Krsny nie można poznać poprzez takie niemądre spekulacje.

Tutaj Pan oznajmia pośrednio tym, którzy chcieliby poznać Prawdę Absolutną: "Spójrz, jestem tutaj obecny jako Najwyższa Osoba Boga. Ja jestem Najwyższym." Należy o tym wiedzieć. Mimo iż nie można zrozumieć niepojętego Pana, który obecny jest osobiście, On niemniej jednak istnieje. W rzeczywistości Krsnę – który jest wieczny, pełen wiedzy i szczęścia – możemy poznać po prostu przez studiowanie Jego słów zawartych, w *Bhagavad-gicie* i *Śrimad-Bhagavatam.* Koncepcję Boga jako jakąś władczą siłę albo jako bezosobowego Brahmana mogą poznać nawet już te osoby, które znajdują się w niższej energii Pana, natomiast Osoby Boga nie można poznać tak długo, dopóki nie jest się w pozycji transcendentalnej.

Ponieważ większość ludzi nie potrafi zrozumieć Krsny w Jego rzeczywistej sytuacji, z powodu Swojego bezprzyczynowego miłosierdzia przychodzi On osobiście, aby okazać łaskę takim spekulantom. Jednakże pomimo niezwykłych czynów Najwyższego Pana, spekulanci ci, z powodu zanieczyszczenia energią materialną, nadal myślą, że Najwyższym jest bezosobowy Brahman. Tylko wielbiciele całkowicie podporządkowani Najwyższemu Panu mogą zrozumieć, dzięki Jego łasce, iż jest On Krsną. Wielbiciele Pana nie zajmują się Brahmanem, bezosobową koncepcją Boga. Ich wiara i oddanie doprowadza ich do natychmiastowego podporządkowania się Najwyższemu Panu i dzięki Jego bezprzyczynowej łasce mogą oni zrozumieć Krsnę. Poza nimi, nikt inny nie może Go zrozumieć. Więc nawet wielcy mędrcy zgodnie odpowiadają na pytanie: czym jest *atma,* czym jest Najwyższy? Jest to Ten, którego musimy wielbić.

10.03 Kto zna Mnie jako nienarodzonego, nie mającego początku, jako Najwyższego Pana wszystkich światów, ten tylko – wolnym będąc od wszelkiej ułudy – wolnym jest i od wszelkiego grzechu.

10.03 *Znaczenie*: Jak oznajmia Rozdział Siódmy (7.3), *manusyanam sahasresu kaścid yatati siddhaye:* ci którzy próbują wznieść się do platformy realizacji duchowej, nie są zwykłymi ludźmi. Przewyższają oni miliony przeciętnych osób nie posiadających wiedzy o realizacji duchowej. Ale kto spośród tych rzeczywiście próbujących dociec swojej duchowej pozycji zrozumiał, że Krsna jest Najwyższą Osobą Boga, właścicielem wszystkiego, nienarodzonym, ten odniósł największy sukces w realizacji duchowej. Tylko na tym etapie, kiedy w pełni rozumie się najwyższą pozycję Krsny, można całkowicie uwolnić się od wszelkich następstw grzechów.

Słowo *aja,* użyte tutaj w odniesieniu do Pana, oznacza "nienarodzony". Ale Pan jest różny od żywych istot – opisanych jako *aja* w Rozdziale Drugim – które rodzą się i umierają z powodu swojego przywiązania do materii. Dusze uwarunkowane zmieniają swoje ciała, ale Jego ciało jest niezmienne. Nawet jeśli przychodzi On do tego świata materialnego, przychodzi On jako ten sam, nienarodzony. Dlatego Rozdział Czwarty mówi, że Pan, dzięki Swojej wewnętrznej mocy, nie jest uzależniony od energii materialnej, lecz zawsze usytuowany jest w energii wyższej.

Użyte w tym wersecie słowa *vetti loka-maheśvaram* oznaczają, iż należy wiedzieć, że Pan Krsna jest najwyższym właścicielem systemów planetarnych wszechświata. Istniał On przed stworzeniem i jest różny od tego Swojego stworzenia. Wszyscy półbogowie zostali stworzeni wewnątrz tego świata materialnego, lecz jeśli chodzi o Krsnę, to powiedziane jest, iż On nie został stworzony. Zatem Krsna różni się nawet od takich wielkich półbogów jak Brahma czy Śiva. I ponieważ jest On stwórcą Brahmy i Śivy i wszystkich innych półbogów, jest On Najwyższą Osobą wszystkich planet

Śri Krsna jest zatem różny od wszystkiego, co zostało stworzone, i każdy kto zna Go takim, natychmiast zostaje wyzwolony od wszystkich następstw swoich grzechów. Aby posiąść wiedzę o Najwyższym Panu, trzeba być wolnym od wszelkich grzesznych czynów. *Bhagavad-gita* oznajmia, że można Go poznać jedynie przez służbę oddania i w żaden inny sposób.

Nie należy patrzeć na Krsnę jak na istotę ludzką. Jak zostało to powiedziane wcześniej, tylko niemądre osoby uważają Go za istotę ludzką. To samo, tylko w inny sposób, zostało powtórzone tutaj. Kto nie jest głupcem i posiada dostateczną inteligencję, aby zrozumieć konstytucjonalną pozycję Boga, ten zawsze wolny jest od następstw grzechów.

Jeśli jednak Krsna znany jest jako syn Devaki, to jak może być On nienarodzony? To również zostało wytłumaczone w *Śrimad-Bhagavatam:* kiedy pojawił się On przed Devaki i Vasudevą, nie został urodzony jak zwykłe dziecko. Pojawił się On w Swojej oryginalnej formie, a następnie przemienił się w zwykłe dziecko.

Wszelkie czyny spełniane pod kierunkiem Krsny są z natury transcendentalne i nie mogą być zanieczyszczone przez skutki materialne, czy to pomyślne czy niepomyślne. Koncepcja, że w tym materialnym świecie są rzeczy pomyślne i niepomyślne, jest w zasadzie wytworem umysłowym, jako że nie ma tu nic pomyślnego. Wszystko jest niepomyślne, ponieważ sama natura materialna nie jest pomyślna. My jedynie wyobrażamy sobie, że jest ona pomyślna. Prawdziwa pomyślność zależy od działania w świadomości Krsny, w pełnym oddaniu i służbie. Zatem, jeśli w ogóle chcemy, aby nasza działalność była pomyślna, wtedy powinniśmy działać według wskazówek Najwyższego Pana. Takie wskazówki podane są w autorytatywnych pismach, takich jak *Śrimad-Bhagavatam* i *Bhagavad-gita,* albo można je otrzymać od bona fide mistrza duchowego. Ponieważ mistrz duchowy jest reprezentantem Najwyższego Pana, jego wskazówki są bezpośrednio wskazówkami Najwyższego Pana. Mistrz duchowy, osoby święte i pisma święte nauczają w ten sam sposób. Nie ma sprzeczności pomiędzy tymi trzema źródłami. Wszelkie czyny spełniane pod takim kierunkiem wolne są od skutków pobożnego czy bezbożnego postępowania w tym świecie materialnym. Transcendentalną postawą wielbiciela w wypełnianiu jego czynności jest wyrzeczenie, i to nazywa się *sannyasą.* Jak oznajmia pierwszy werset Szóstego Rozdziału *Bhagavad-gity:* prawdziwym *sannyasinem* i *yoginem* jest każdy, kto postępuje według wskazówek Najwyższego Pana i nie szuka schronienia w owocach swoich czynów (*anaśritah karma-phalam*), nie zaś ten, kto przywdziewa szatę *sannyasina* czy pozuje na *yogina.*

10.04-05 Inteligencja, wiedza, wolność od wątpliwości i złudzenia, dar przebaczania, prawdomówność, kontrola zmysłów i umysłu, szczęście i niedola, narodziny, śmierć, strach, odwaga, łagodność, spokój, zadowolenie, wyrzeczenie, dobroczynność, sława i niesława, wszystkie te różne cechy żywych istot przeze Mnie Samego zostały stworzone.

10.04-05 *Znaczenie*: Różne cechy żywych istot, zarówno dobre, jak i złe, wszystkie zostały stworzone przez Krsnę i opisane są tutaj.

Inteligencja jest zdolnością analizowania rzeczy we właściwej perspektywie, a wiedza odnosi się do rozumienia, czym jest duch i czym jest materia. Zwykła wiedza nabyta przez wykształcenie uniwersyteckie odnosi się tylko do materii i tutaj nie jest przyjmowana jako wiedza. Wiedza oznacza poznanie różnicy pomiędzy duchem a materią. Współczesne wykształcenie nie obejmuje wiedzy o duchu; zajmuje się ono jedynie elementami materialnymi i potrzebami cielesnymi. Dlatego wiedza akademicka nie jest kompletna.

Asammoha, wolność od wątpliwości i ułudy może osiągnąć ten, kto rozumie filozofię transcendentalną i jest zdecydowany. Powoli, ale na pewno, uwalnia się on od ułudy. Niczego nie powinno się przyjmować ślepo; wszystko należy przyjmować z uwagą i ostrożnością.

Należy praktykować *ksamę,* czyli tolerancję i przebaczanie, i wybaczać innym drobne obrazy. *Satyam,* prawdomówność, oznacza, że należy przedstawiać fakty takimi, jakimi są, bez błędnej interpretacji, dla korzyści innych. Pewna konwencja społeczna mówi, że prawdę można mówić tylko wtedy, kiedy jest ona przyjemna dla innych. Ale to nie jest prawdomówność. Prawdę należy mówić otwarcie i śmiało, tak aby inni zrozumieli, jak fakty mają się naprawdę. Jeśli jakiś człowiek jest złodziejem i jeśli ludzie zostaną o tym powiadomieni, to jest to prawdą. Prawdy nigdy nie należy ukrywać, mimo iż czasami nie jest ona przyjemna. Prawdomówność wymaga, aby fakty były przedstawiane takimi jakimi są, dla korzyści innych. Taka jest definicja prawdy.

Kontrola zmysłów oznacza, iż zmysły nie powinny być angażowane w niepotrzebne uciechy osobiste. Nie ma zakazów, jeśli chodzi o zaspokojenie właściwych potrzeb zmysłowych, ale niepotrzebne oddawanie się uciechom zmysłowym jest szkodliwe, jeśli chodzi o postęp duchowy. Nie należy zatem folgować zmysłom. Również umysł nie powinien zajmować się niepotrzebnymi myślami; to nazywane jest *śama.* Nie należy też tracić czasu na rozważania, w jaki sposób zdobyć pieniądze. Jest to robienie złego użytku ze zdolności myślenia. Umysłu należy użyć do poznania pierwszej potrzeby ludzkiej istoty, która powinna być prezentowana w sposób autoryzowany. Zdolność myślenia należy rozwijać w towarzystwie osób świętych, mistrzów duchowych i ludzi o wysoko rozwiniętym umyśle, będących autorytetami w pismach świętych. *Sukham,* przyjemność albo szczęście, powinniśmy znajdować zawsze w tym, co jest korzystne dla kultywacji wiedzy duchowej w świadomości Krsny. I podobnie, rzeczą bolesną albo przyczyną niedoli jest to, co nie jest korzystne dla kultywacji świadomości Krsny. Należy przyjmować wszystko, co jest pomocne dla rozwoju świadomości Krsny, i odrzucać wszystko, co dla takiego rozwoju nie jest korzystne.

Należy rozumieć, że *bhava,* narodziny, odnoszą się do ciała. Jeśli chodzi o duszę, to nie rodzi się ona ani nie umiera. O tym mówiliśmy już na początku *Bhagavad-gity.* Narodziny i śmierć odnoszą się do ciała. Przyczyną strachu jest obawa przed przyszłością. Osoba w świadomości Krsny jest wolna od strachu, ponieważ dzięki swoim czynom z pewnością powróci ona do nieba duchowego, z powrotem do domu, do Boga. Jej przyszłość jest zatem bardzo świetlana. Inni natomiast nie wiedzą, co przyniesie im przyszłość; nie znają swojego następnego życia. Dlatego są w bezustannym niepokoju. Jeśli chcemy uwolnić się od niepokoju, to najlepszym na to sposobem jest poznanie Krsny i ciągłe pozostawanie w świadomości Krsny. W ten sposób będziemy wolni od wszelkiego strachu. *Śrimad-Bhagavatam* (11.2.37) oznajmia, *bhayam dvitiyabhiniveśatah syat:* przyczyną wszelkiego strachu jest nasze pogrążenie się w złudnej energii. Więc kto nie znajduje się pod wpływem tej energii, kto ma pewność, iż nie jest tym ciałem materialnym, ale duchową cząstką Boga, i dlatego zaangażowany jest w transcendentalną służbę dla Najwyższej Osoby, ten nie ma się czego obawiać Jego przyszłość jest bardzo promienna. Strach taki właściwy jest osobie, która nie jest świadoma Krsny. *Abhayam,* wolność od strachu, możliwa jest tylko dla tego, kto jest w świadomości Krsny.

Ahimsa, nieużywanie przemocy, łagodność, oznacza, iż nie należy robić niczego, co mogłoby innych przyprawić o nieszczęście albo niepokój. Działalność materialna obiecywana przez tak wielu polityków, socjologów, filantropów itd., nie przynosi spodziewanych rezultatów, jako że politycy i filantropi pozbawieni są transcendentalnej wizji; nie wiedzą, co jest naprawdę korzystne dla społeczeństwa ludzkiego. *Ahimsa* oznacza, iż ludzie powinni być szkoleni w taki sposób, aby zrobić pełen użytek ze swojego ciała. Ciało ludzkie przeznaczone jest do realizacji duchowej, więc każdy ruch czy rząd, który nie sprzyja temu celowi, popełnia gwałt na ludzkim ciele. Łagodnością, czyli nieużywaniem przemocy, jest tylko to, co sprzyja przyszłemu szczęściu duchowemu ludzi w ogólności.

Samata, spokój umysłu, odnosi się do wolności od przywiązań i awersji. Nie jest dobrze być za bardzo przywiązanym ani bardzo niechętnym. Należy przyjmować ten świat materialny bez przywiązania i bez niechęci. Podobnie, należy przyjmować to, co jest korzystne dla praktykowania świadomości Krsny i odrzucać to, co jest niekorzystne. To nazywane jest *samata,* zrównoważeniem umysłowym. Osoba w świadomości Krsny nie ma nic do odrzucenia ani do przyjmowania, poza przypadkami, gdy w grę wchodzi przydatność czegoś w praktykowaniu świadomości Krsny.

Tusti, zadowolenie, oznacza, że nie należy podejmować zbędnego wysiłku, aby gromadzić coraz więcej dóbr. Powinno się być zadowolonym z tego, co otrzymało się dzięki łasce Pana; to nazywa się zadowoleniem. *Tapas* znaczy pokuta albo wyrzeczenie. Jest wiele przepisów i nakazów wedyjskich, które odnoszą się do tego: jak na przykład wczesne wstawanie i poranna kąpiel w zimnej wodzie. Czasami bardzo trudno jest wstać wcześnie rano, ale każde dobrowolne cierpienie w tym względzie nazywane jest pokutą. Są też pewne zalecenia dotyczące poszczenia w niektórych dniach w miesiącu. Ktoś może niechętnie praktykować takie posty, ale jeśli jest zdecydowany uczynić postęp w nauce o świadomości Krsny, powinien je zaakceptować. Jednakże nie powinno się pościć niepotrzebnie albo niezgodnie z zaleceniami *Ved.* Nie należy pościć dla jakichś celów politycznych; według *Bhagavad-gity,* takie poszczenie jest w *gunie* ignorancji, a wszystko co robione jest pod wpływem ignorancji i pasji, nie prowadzi do rozwoju duchowego. Wszystko natomiast, co robione jest pod wpływem dobroci, prowadzi do rozwoju; a poszczenie zgodne z zaleceniami *Ved* wzbogaca w wiedzę duchową.

Jeśli chodzi o dobroczynność, to pięćdziesiąt procent swoich dochodów należy oddawać na jakieś dobre cele. A co jest tym dobrym celem? Jest nim działanie prowadzone w świadomości Krsny. Nie tylko jest to dobry cel, ale jest to cel najlepszy. Ponieważ Krsna jest dobry, dlatego dobre są też wszystkie Jego cele. Zatem należy wspomagać tę osobę, która zaangażowana jest w świadomość Krsny. Według wskazówek literatury wedyjskiej, jałmużnę powinni otrzymywać bramini. Praktyki tej przestrzega się nadal, chociaż niezbyt ściśle. Jednakże jest takie zalecenie, aby dawać braminom jałmużnę. Dlaczego? Ponieważ zaangażowani są oni w kultywowanie wiedzy duchowej. Bramin powinien całe swoje życie poświęcić dla zrozumienia Brahmana. *Brahma janatiti brahmanah:* ten kto zna Brahmana, nazywany jest braminem. Ponieważ cały swój czas poświęca wyższej służbie duchowej, nie ma kiedy zarabiać na własne utrzymanie – i dlatego powinien być wspomagany przez innych. Według literatury wedyjskiej, jałmużnę należy też dawać osobom w wyrzeczonym porządku życia, czyli *sannyasinom. Sannyasini* wędrują od drzwi do drzwi, nie po to, aby otrzymywać pieniądze, ale w celach misyjnych. System ten polega na tym, że chodzą oni od drzwi do drzwi, aby rozbudzić żyjących w małżeństwie ze snu ignorancji. Ponieważ zbyt pochłonięci są oni sprawami rodzinnymi i zapomnieli o prawdziwym celu życia – rozbudzeniu świadomości Krsny – więc zadaniem *sannyasinów* jest odwiedzać ich i zachęcać do praktykowania świadomości Krsny. Jak o tym mówią *Vedy,* należy przebudzić się ze snu ignorancji i dążyć do tego, co powinno się osiągnąć w ludzkiej formie życia. Tej wiedzy i metody nauczają *sannyasini.* Zatem należy wspomagać osoby w wyrzeczonym porządku życia i braminów. Pieniądze powinny być zawsze wydawane na dobre cele, a nie na jakieś kaprysy.

Yaśas, sławę, należy rozumieć tak jak Pan Caitanya, który powiedział, że człowiek jest sławny wtedy, kiedy jest znany jako wielki wielbiciel Pana. To jest prawdziwa sława. Jeśli ktoś został wielkim człowiekiem w świadomości Krsny i jest o tym powszechnie wiadomo, wtedy jest naprawdę sławny. Kto nie jest sławny w ten sposób, ten ma złą sławę.

Wszystkie te cechy zamanifestowane są w całym wszechświecie, w społeczeństwie ludzkim i społeczeństwie półbogów. Jest wiele form ludzkich na innych planetach i te cechy istnieją tam również. Krsna stwarza wszystkie te cechy dla tych, którzy pragną czynić postęp

w świadomości Krsny, ale osoby te muszą rozwinąć je same, od wewnątrz. Te wszystkie dobre cechy ustanowione przez Najwyższego Pana rozwija ten, kto angażuje się w służbę dla Najwyższej Osoby.

Cokolwiek mamy złego czy dobrego – źródłem wszystkiego jest Krsna. Nic nie mogłoby się przejawić w tym świecie materialnym, jeśli nie byłoby tego w Krsnie. To jest wiedzą. Chociaż wiemy, że różne rzeczy zajmują różne pozycje, powinniśmy zdać sobie sprawę z tego, że wszystko wypływa z Krsny.

10.06 Siedmiu wielkich mędrców i czterech innych przed nimi, jak i wszyscy Manu (przodkowie ludzkości), z Mojego umysłu zostali zrodzeni i oni dali początek wszelkiemu stworzeniu na tych planetach.

10.06 *Znaczenie*: Pan podaje tutaj w skrócie genealogię populacji wszechświata. Brahma jest pierwszym stworzeniem zrodzonym z energii Najwyższego Pana, który znany jest jako Hiranyagarbha. Brahma dał początek siedmiu wielkim mędrcom, a przed nimi jeszcze czterem innym, znanym jako: Sanaka, Sananda, Sanatana i Sanat-kumara, i wszystkim Manu. Ci wielcy mędrcy, w liczbie dwudziestu pięciu, są patriarchami wszystkich żywych istot w całym wszechświecie. Jest niezliczona ilość wszechświatów, a w każdym wszechświecie niezliczona ilość planet, z których każda przepełniona jest różnorodnymi populacjami. Wszystkie te populacje zrodzone zostały z tych dwudziestu pięciu patriarchów. Brahma przez tysiąc lat (według czasu półbogów) oddawał się pokutom, zanim, dzięki łasce Krsny, dowiedział się w jaki sposób tworzyć. Wtedy dał początek Sanace, Sanandzie, Sanatanie i Sanat-komarowi, następnie Rudrze, a następnie siedmiu mędrcom; i w ten sposób wszyscy bramini i *ksatriyowie* zrodzili się z energii Najwyższej Osoby Boga. Brahma znany jest jako Pitamaha, dziadek, a Krsna jako Prapitamaha, ojciec dziadka. Mówi o tym Jedenasty Rozdział *Bhagavad-gity* (11.39).

10.07 Kto prawdziwie zna Moje bogactwa i mistyczną siłę, ten bez reszty oddaje się Mi w służbie oddania – co do tego nie ma żadnych wątpliwości.

10.07 *Znaczenie*: Najwyższym szczytem doskonałości duchowej jest wiedza o Najwyższej Osobie Boga. Nie będąc przekonanym o rozmaitych bogactwach Najwyższego Pana, nie można zaangażować się w służbę oddania. Na ogół ludzie wiedzą, iż Bóg jest wielki, nie wiedzą jednak dokładnie, w jaki sposób Bóg jest wielki. Tutaj jest to powiedziane dokładnie. Jeśli ktoś rzeczywiście wie, jak wielki jest Bóg, wtedy w naturalny sposób staje się duszą podporządkowaną i angażuje się w służbę oddania dla Niego. Jeśli ktoś rzeczywiście zna bogactwa Najwyższego, nie ma dla niego innej alternatywy, jak tylko podporządkować się Panu. Taką prawdziwą wiedzę można znaleźć w *Śrimad-Bhagavatam*, *Bhagavad-gicie* i podobnej literaturze.

Administrowaniem tego wszechświata zajmuje się wielu półbogów rozmieszczonych w całym systemie planetarnym, a naczelnymi półbogami są Brahma, Pan Śiva, czterej wielcy Kumarowie i inni patriarchowie. Jest wielu przodków populacji tego wszechświata i wszyscy oni zrodzili się z Najwyższego Pana Krsny. Najwyższa Osoba Boga, Krsna, jest oryginalnym przodkiem wszystkich przodków.

Są to niektóre z bogactw Najwyższego Pana. Ten, kto jest mocno przekonany o nich, przyjmuje Krsnę z wielką wiarą i bez żadnych wątpliwości, i angażuje się w służbę oddania. Cała ta wiedza konieczna jest w tym celu, abyśmy zwiększyli nasze zainteresowanie służbą miłości dla Pana. Nie należy zatem lekceważyć tej wiedzy, a raczej w pełni zrozumieć, jak wielki jest Pan. Znając wielkość Krsny, można umocnić się w szczerej służbie dla Niego.

10.08 Ja jestem źródłem wszystkich światów duchowych i materialnych. Wszystko ze Mnie emanuje. Mędrcy – wiedząc o tym doskonale – angażują się w służbę oddania dla Mnie i czczą Mnie z całych serc swoich.

10.08 *Znaczenie*: Uczony mędrzec, który dokładnie przestudiował *Vedy* i posiada wiedzę od takich autorytetów jak Pan Caitanya i wie, w jaki sposób zastosować te nauki, może zrozumieć, że Krsna jest źródłem wszystkiego, zarówno w świecie materialnym, jak i duchowym. Dzięki takiej wiedzy umacnia się on w służbie oddania dla Najwyższego Pana. Taka osoba nigdy nie może zostać odwiedziona od służby oddania przez żadnych głupców ani bzdurne komentarze. Cała literatura wedyjska potwierdza to, że Krsna jest źródłem Brahmy, Śivy i wszystkich innych półbogów. *Atharva Veda* (*Gopala-tapani Upanisad* 1.24) mówi: *yo brahmanam vidadhati purvam yo vai vedamś ca gapayati sma krsnah.* "To właśnie Krsna na początku przekazał Brahmie wiedzę wedyjską, który następnie rozszerzył ją w przeszłości". W *Narayana Upanisad* (1) powiedziane jest też: *atha puruso ha vai narayano 'kamayata prajah srjeyeti.* "Wtedy Najwyższa Osoba Narayana zapragnął stworzyć żywe istoty". W *Upanisadach* powiedziane jest również: *narayanad brahma jayate, narayanad prajapatih prajayate, narayanad indro jayate, narayanad astau vasavo jayante, narayanad ekadaśa rudra jayante, narayanad dvadaśadityah:* "Z Narayana narodził się Brahma i z Narayana zrodzili się patriarchowie. Narayana jest również źródłem Indry, ośmiu Vasu, jedenastu Rudrów i dwunastu Adityów." Ten Narayana jest ekspansją Krsny.

W tym samych *Vedach* jest też powiedziane, *brahmanyo devaki-putrah:* "Syn Devaki, Krsna, jest Najwyższą Osobą." (*Narayana Upanisad* 4) Oraz dalej: *eko vai narayana asin na brahma na iśano napo nagni-samau neme dyav-aprthivi na naksatrani na suryah:* "Na początku stworzenia istniał jedynie On, Najwyższa Osoba, Narayana. Nie było Brahmy ani Śivy, ognia ani księżyca, ani gwiazd na niebie, ani słońca." (*Maha Upanisad* 1) W *Maha Upanisad* jest też powiedziane, że Pan Śiva został zrodzony z czoła Najwyższego Pana. Tak więc *Vedy* oznajmiają, iż wielbić należy właśnie tego Najwyższego Pana, stworzyciela Brahmy i Śivy.

W *Moksa-dharma* Krsna mówi również:

prajapatim ca rudram capy aham eva srjami vai
tau hi mam na vijanito mama maya-vimohitau

"Patriarchowie, Śiva i inni, przeze Mnie zostali stworzeni, lecz ponieważ są pod wpływem Mojej złudnej energii, nie wiedzą, że to Ja jestem ich stwórcą." Również w *Varaha Puranie* jest powiedziane:

narayanah paro devas tasmaj jataś caturmukhah
tasmad rudro 'bhavad devah sa ca sarva-jnatam gatah

"Narayana jest Najwyższą Osobą Boga i z Niego narodził się Brahma, który dał początek Panu Śivie."

Pan Krsna jest źródłem wszystkich generacji i nazywany jest On oryginalną przyczyną wszystkiego. Mówi On, że ponieważ "wszystko zostało zrodzone ze Mnie, Ja jestem oryginalnym źródłem wszystkiego. Wszystko zależne jest ode Mnie; nie ma nikogo, kto by Mnie przewyższał." Nie ma kontrolera wyższego od Krsny. Kto rozumie Krsnę w ten sposób, od bona fide mistrza duchowego i z literatury wedyjskiej, ten angażuje całą swoją energię w świadomość Krsny, i staje się prawdziwie wykształconym człowiekiem. W porównaniu z nim, wszyscy inni, którzy nie znają Krsny właściwie, są tylko głupcami. Tylko głupiec uważa Krsnę za zwykłego człowieka. Osoba świadoma Krsny nie powinna dać się zwieść głupcom

powinna ona unikać wszystkich nieautoryzowanych komentarzy i interpretacji *Bhagavad-gity,* i z determinacją i stanowczością kontynuować praktykowanie świadomości Krsny.

10.09 Myśli Moich czystych wielbicieli zawsze pogrążone są we Mnie, życia ich są podporządkowane służbie dla Mnie, a rozmowy o Mnie – którymi oświecaj się nawzajem – są dla nich źródłem ciągle wzbierającej radości i szczęścia.

10.09 *Znaczenie*: Czyści wielbiciele, których cechy zostały wymienione tutaj, całkowicie angażują się w transcendentalną służbę miłości dla Pana. Nic nie jest w stanie odwieść ich myśli od lotosowych stóp Krsny. Przedmiotem ich rozmów są jedynie tematy transcendentalne. Szczególnie ten werset opisuje symptomy właściwe dla czystych wielbicieli, którzy przez dwadzieścia cztery godziny na dobę zaangażowani są w gloryfikowanie cech i rozrywek Najwyższego Pana. Ich serca i dusze są całkowicie i cały czas pogrążone w Krsnie, a dyskutowanie o Nim z innymi wielbicielami jest dla nich źródłem przyjemności i szczęścia.

Na początkowym etapie służby oddania czerpią transcendentalną przyjemność z samej służby, a w dojrzałym stanie osiągają prawdziwą miłość do Boga. Raz osiągnąwszy tę transcendentalną pozycję, mogą rozkoszować się najwyższą doskonałością, którą Pan manifestuje w Swoim królestwie. Pan Caitanya porównuje transcendentalną służbę oddania do zasiewania ziarna w sercu żywej istoty. Jest niezliczona liczba żywych istot podróżujących po różnych planetach wszechświata, lecz spośród nich wszystkich zaledwie parę jest tak szczęśliwych, by spotkać czystego wielbiciela i otrzymać szansę zrozumienia służby oddania. Ta służba oddania jest jak ziarno. Jeżeli zostanie zasiana w sercu żywej istoty i jeśli ta osoba kontynuuje słuchanie i intonowanie
Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare;
Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare,
ziarno to owocuje, tak jak owocuje nasienie drzewa, jeśli jest regularnie podlewane. Duchowa roślinka służby oddania stopniowo rośnie, aż zaczyna penetrować pokrycie tego wszechświata materialnego i wchodzi w promienie *brahmajyoti* w niebie duchowym. Rosnąc dalej w niebie duchowym, osiąga ona najwyższą planetę, która nazywana jest Goloką Vrndavaną, najwyższą planetą Krsny. Ostatecznie roślinka ta przyjmuje schronienie u lotosowych stóp Krsny, i tam spoczywa. Stopniowo, tak jak zwykła roślina, kwitnie ona i owocuje, a proces podlewania w postaci intonowania i słuchania jest kontynuowany. Ta roślinka służby oddania została dokładnie opisana w *Caitanya caritamrta* (*Madhya-lila,* Rozdział Dziewiętnasty), gdzie jest powiedziane, że kiedy przyjmuje ona schronienie lotosowych stóp Krsny, następuje wtedy całkowite pogrążenie się w miłości do Boga i osoba taka nawet przez moment nie może żyć w rozłączeniu z Panem – tak jak ryba nie może żyć bez wody. Na takim etapie, w kontakcie z Najwyższym Panem, wielbiciel rzeczywiście osiąga cechy transcendentalne.

Śrimad-Bhagavatam jest również przepełnione opisami związków pomiędzy Najwyższym Panem i Jego wielbicielami; dlatego też jak mówi o tym samo *Bhagavatam* (12.13.18): *Śrimad-bhagavatam puranam amalam yad vaisnavanam priyam* – jest ono bardzo drogie wszystkim wielbicielom Pana. Opisy te nie mają nic wspólnego z czynami materialnymi, zadowalaniem zmysłów czy wyzwoleniem. *Śrimad-Bhagavatam* jest jedyną narracją, która w pełni opisuje transcendentalną naturę Najwyższego Pana i Jego wielbicieli. Dlatego też dusza zaangażowana w świadomości Krsny czerpie niekończącą się przyjemność ze słuchania takiej literatury transcendentalnej, tak jak młody chłopiec i dziewczyna czerpią przyjemność z obcowania ze sobą.

10.10 Tym, którzy zawsze są Mi oddani i z miłością Mi służą, Ja daję inteligencję, która do Mnie ich prowadzi.

10.10 *Znaczenie*: Bardzo znaczące w tym wersecie jest słowo *buddhi-yogam.* Możemy sobie przypomnieć, że w Rozdziale Drugim Pan – instruując Arjunę – powiedział, iż przekazał mu wiele rzeczy, i że naucza go sposobem *buddhi-yogi.* Teraz wytłumaczono, co to jest *buddhi-yoga.* Sama *buddhi-yoga* jest działaniem w świadomości Krsny i to jest najwyższą inteligencją. *Buddhi* oznacza inteligencję, a *yogam* oznacza czynności mistyczne albo rozwój mistyczny. Kiedy ktoś próbuje powrócić do domu, z powrotem do Boga, i w pełnej świadomości Krsny zaczyna pełnić służbę oddania, wtedy jego działanie nazywane jest *buddhi-yogą.* Innymi słowy, *buddhi-yoga* jest procesem, dzięki któremu można wydostać się z sideł tego materialnego świata. Ostatecznym celem postępu jest Krsna. Ludzie nie wiedzą o tym; dlatego tak ważne jest obcowanie z wielbicielami i bona fide mistrzem duchowym. Należy wiedzieć, iż celem jest Krsna, i kiedy cel ten zostaje wyznaczony, wtedy ścieżka powoli, ale progresywnie, jest pokonywana i ostateczny cel zostaje osiągnięty.

Kto zna cel życia, ale przywiązany jest do owoców swoich czynów, ten działa w *karma-yodze.* Kiedy wie, iż celem jest Krsna, ale znajduje przyjemność w spekulacjach umysłowych, zamierzając w ten sposób poznać Krsnę, działa w *jnana-yodze.* A jeśli zna cel i szuka Krsny całkowicie w świadomości Krsny, poprzez służbę oddania, działa wtedy w *bhakti-yodze,* czyli *buddhi-yodze,* która jest *yogą* kompletną. Ta kompletną *yoga* jest najwyższą doskonałością życia.

Ktoś może mieć bona fide mistrza duchowego i może być związany z organizacją duchową, lecz jeśli nie jest wystarczająco inteligentny, aby uczynić postęp, wtedy Krsna udziela mu instrukcji od wewnątrz, tak aby ostatecznie mógł on bez trudu Go osiągnąć. Wymaganą kwalifikacją jest ciągłe zaangażowanie w świadomość Krsny i pełnienie z miłością i oddaniem wszelkiego rodzaju służb. Osoba taka powinna wykonywać pewien rodzaj pracy dla Krsny i praca ta powinna być wykonywana z miłością. Jeśli wielbiciel nie jest wystarczająco inteligentny, aby uczynić postęp na ścieżce samorealizacji, ale jest szczery i oddany czynnościom służby oddania, Pan daje mu szansę uczynienia postępu i ostatecznego osiągnięcia Go.

10.11 Aby okazać im szczególną łaskę, Ja – który przebywam w ich sercach – rozpraszam świetlistą lampą wiedzy ciemność zrodzoną z ignorancji.

10.11 *Znaczenie*: Kiedy Pan Caitanya rozpowszechniał w Benares intonowanie
Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare;
Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare,
tysiące ludzi podążało za Nim. Prakaśananda Sarasvati, bardzo wpływowy w tym czasie uczony w Benares, wyśmiewał Pana Caitanyę, nazywając Go sentymentalistą. Zdarza się, że filozofowie krytykują wielbicieli; sądzą bowiem, że większość wielbicieli Pana znajduje się w ciemnościach ignorancji i, jeśli chodzi o filozofię, są oni naiwnymi sentymentalistami. W rzeczywistości jednak nie jest to prawdą. Są wielce kształceni naukowcy, którzy przedkładają filozofię oddania ponad wszelkie inne, ale nawet jeśli wielbiciel nie korzysta z ich literatury czy z pomocy swojego mistrza duchowego, to jeśli jest on szczery w służbie oddania, otrzymuje pomoc od Krsny z wewnątrz swego serca. Więc szczery wielbiciel, zaangażowany w służbę oddania, nie może być pozbawiony wiedzy. Jedyną kwalifikacją jest to, aby pełnił służbę oddania w pełnej świadomości Krsny.

Współcześni filozofowie uważają, iż bez rozróżniania nie można posiadać czystej wiedzy. Dla nich Najwyższy Pan daje tę odpowiedź: ci, którzy zaangażowani są w czystą służbę oddania, mimo iż mogą nie posiadać dostatecznego wykształcenia i dostatecznej wiedzy o

zasadach wedyjskich, otrzymują pomoc od Najwyższego Pana. To właśnie oznajmia ten werset.

Pan mówi Arjunie, że zasadniczo nie można zrozumieć Najwyższej Prawdy, Prawdy Absolutnej, Najwyższej Osoby Boga, jedynie przez spekulacje. Najwyższa Prawda jest tak ogromna, że niemożliwością jest zrozumienie czy osiągnięcie Go jedynie przez wysiłek umysłowy. Człowiek może spekulować miliony lat, lecz jeśli nie ma w nim oddania, jeśli nie jest on miłośnikiem Najwyższej Prawdy, nigdy nie zrozumie Krsny, czyli tej Prawdy Najwyższej. Jedynie przez służbę oddania można zadowolić Najwyższą Prawdę, Krsnę, który poprzez Swoją niepojętą energię objawia się sercu Swojego czystego wielbiciela. Czysty wielbiciel zawsze ma Krsnę w swoim sercu; a dzięki obecności Krsny, który jest jak słońce, natychmiast zostaje rozproszona ciemność ignorancji. Jest to szczególna łaska, którą Krsna obdarza Swojego czystego wielbiciela.

Z powodu zanieczyszczeń nagromadzonych w obcowaniu z materią przez wiele, wiele milionów żywotów, nasze serce przykryte jest prochem materializmu. Ale kiedy zaangażujemy się w służbę oddania i będziemy bezustannie intonować Hare Krsna, brud ten szybko zostanie usunięty i wzniesiemy się do platformy czystej wiedzy. Ostateczny cel, Visnu, można osiągnąć jedynie przez to intonowanie i przez pełnienie służby oddania, a nie przez umysłowe spekulacje czy jałowe dysputy. Czysty wielbiciel nie musi martwić się o materialne potrzeby życia. Nie musi być niespokojny, ponieważ gdy usunie on ciemność ze swojego serca, automatycznie otrzyma wszystko od Najwyższego Pana, który zadowolony jest z jego pełnej miłości służby. W tym zawiera się istota nauk *Bhagavad-gity.* Przez studiowanie *Bhagavad-gity* można zostać duszą całkowicie podporządkowaną Panu i zaangażować się w czystą służbę oddania. Pod opieką Pana, wielbiciel całkowicie uwalnia się od wszelkiego materialistycznego wysiłku.

10.12-13 Arjuna rzekł: Ty jesteś Najwyższą Osobą Boga, ostateczną siedzibą i najwyższą czystością, Absolutną Prawdą. Ty jesteś wieczną, transcendentalną i oryginalną osobą, i Ty jesteś nienarodzonym i najwyższym. Wszyscy wielcy mędrcy, tacy jak Narada, Asita, Devala i Vyasa, potwierdzają tę prawdę o Tobie, a teraz Ty Sam mi to oznajmiasz.

10.12-13 *Znaczenie*: W tych dwóch wersetach Najwyższy Pan daje szansę współczesnym filozofom, gdyż z wersetów tych wyraźnie wynika, że Najwyższy różni się od duszy indywidualnej. Arjuna, wysłuchawszy czterech zasadniczych wersetów *Bhagavad-gity* w tym rozdziale, całkowicie uwolnił się od wszelkich wątpliwości i zaakceptował Krsnę jako Najwyższą Osobę Boga. Natychmiast śmiało oznajmia: "Ty jesteś *param brahma,* Najwyższą Osobą Boga." Wcześniej Krsna powiedział, iż On jest stwórcą wszystkiego i każdego. Każdy półbóg i każda istota ludzka zależna jest od Niego, chociaż z powodu ignorancji uważają się za absolutnych i niezależnych od Najwyższego Pana Krsny. Ignorancja taka może zostać całkowicie usunięta poprzez pełnienie służby oddania. Pan wyjaśnił to już w wersecie poprzednim. Teraz, dzięki Jego łasce i zgodnie ze wskazówkami wedyjskimi, Arjuna akceptuje Go jako Najwyższą Prawdę. Kiedy nazywa Krsnę Najwyższą Osobą Boga, Prawdą Absolutną, nie jest to jedynie pochlebstwo dla bliskiego przyjaciela. Wszystko co Arjuna mówi w tych dwóch wersetach, potwierdzone jest przez prawdę wedyjską. Wedyjskie przekazy potwierdzają, że Najwyższego Pana może poznać jedynie ten, kto pełni dla Niego służbę oddania, podczas gdy dla innych jest to niemożliwe. W pismach wedyjskich znajdziemy potwierdzenie każdego poszczególnego słowa z tych dwóch wypowiedzianych przez Arjunę wersetów.

Kena Upanisad oznajmia, iż spoczynkiem dla wszystkiego jest Najwyższy Brahman, a Krsna już wcześniej wytłumaczył, że wszystko spoczywa w Nim. *Mundaka Upanisad*

potwierdza, że Najwyższego Pana, w którym wszystko spoczywa, mogą zrealizować jedynie ci, którzy bezustannie myślą o Nim. To bezustanne myślenie o Krsnie nazywa się *smaranam* i jest jednym z procesów służby oddania. Tylko poprzez służbę oddania dla Krsny można zrozumieć swoją pozycję i uwolnić się od tego materialnego ciała.

Vedy mówią o Najwyższym Panu jako o najczystszym z czystych. Kto rozumie, że Krsna jest najwyższą czystością, ten może zostać oczyszczony z wszelkich grzechów. Lecz nie może uwolnić się od grzechów ten, kto nie podporządkował się Najwyższemu Panu. Tak więc uznanie Krsny przez Arjunę za najwyższą czystość zgodne jest z literaturą wedyjską. Potwierdzają to również wielkie osobistości, z których największą jest Narada.

Krsna jest Najwyższą Osobą Boga i dlatego powinniśmy zawsze medytować o Nim, czerpiąc radość ze swojego transcendentalnego z Nim związku. Jest On najwyższym bytem i jest wolny od potrzeb cielesnych, narodzin i śmierci. Potwierdza to nie tylko Arjuna, ale cała literatura wedyjska, *Purany* i przekazy historyczne. Cała literatura wedyjska opisuje Krsnę w ten sposób i On Sam mówi o Sobie w Rozdziale Czwartym: "Chociaż jestem nienarodzonym, pojawiam się na tej Ziemi, aby ustanowić zasady religijne." Jest On również najwyższym początkiem. Sam nie mając źródła, jest przyczyną wszystkich przyczyn i wszystko emanuje z Niego. Tę doskonałą wiedzę o Nim można otrzymać dzięki Jego łasce.

Arjuna mógł przemówić w ten sposób dzięki łasce Krsny. Jeśli chcemy zrozumieć *Bhagavad-gitę,* powinniśmy przyjąć oznajmienia tych wersetów. Nazywane jest to systemem *parampara,* zaakceptowaniem sukcesji uczniów. Nie można zrozumieć *Bhagavad-gity* nie będąc w sukcesji uczniów. Nie jest to możliwe na drodze tzw. wykształcenia akademickiego. Na nieszczęście, osoby dumne z takiego wykształcenia, nie zważając na tak wiele dowodów literatury wedyjskiej, uparcie utrzymują, iż Krsna jest Tylko zwykłą osobą.

10.14 O Krsno, całkowicie przyjmuję za prawdę wszystko to, co usłyszałem od Ciebie. Ani półbogowie, ani demony, o Panie, nie znają Twojej osoby.

10.14 *Znaczenie*: Arjuna zapewnia tutaj, że niewierzące, demoniczne z natury osoby nie mogą poznać Krsny. Nie znają Go nawet półbogowie, a cóż dopiero mówić o tzw. naukowcach tego współczesnego świata? Dzięki łasce Najwyższego Pana Arjuna zrozumiał, że Najwyższą Prawdą jest Krsna, i że jest On doskonały. Dlatego należy pójść w ślady Arjuny. Został on upełnomocniony dzięki temu, że przyjął przekaz *Bhagavad-gity.* Jak wiemy z Rozdziału Czwartego, system *parampara* (sukcesji uczniów) dla zrozumienia nauk *Bhagavad-gity* został przerwany i dlatego Krsna, poprzez Arjunę (którego uważał za Swojego bliskiego przyjaciela i wielkiego wielbiciela), odnowił sukcesję uczniów. Dlatego, jak zostało to przedstawione w naszym Wprowadzeniu do *Gitopanisad, Bhagavad-gitę* należy poznawać w systemie *parampara.* Kiedy system *parampara* został przerwany, Arjuna został wybrany tym, który miał go odnowić. Przyjęcie przez Arjunę wszystkiego, co Krsna powiedział, powinno być gorliwie naśladowane. Albowiem tylko wtedy będziemy mogli zrozumieć istotę *Bhagavad-gity* i tylko wtedy będziemy mogli zrozumieć, że Krsna jest Najwyższą Osobą Boga.

10.15 Zaprawdę, tylko Ty Sam znasz Siebie poprzez Swoją wewnętrzną moc, o początku wszystkiego, Panie wszystkich istot, Panie wszystkich półbogów, o Najwyższa Osobo, Panie wszechświata!

10.15 *Znaczenie*: Najwyższego Pana Krsnę mogą poznać tylko osoby, które są w związku z Nim poprzez pełnienie służby oddania, tak jak Arjuna i jego następcy. Osoby o naturze demonicznej czy o mentalności ateistów nie mogą poznać Krsny. Spekulacja umysłowa, która oddala od Najwyższego Pana, jest poważnym grzechem, a kto nie zna Krsny, ten nie

powinien pisać komentarzy do *Bhagavad-gity.* Jest ona przekazem Krsny, i ponieważ jest nauką Krsny, należy poznawać ją od Krsny, tak jak poznawał ją Arjuna. Nie należy przyjmować tej nauki od ateistów.

Jak oznajmia *Śrimad-Bhagavatam* (1.2.11)

vadanti tat tattva-vidas tattvam yaj jnanam advayam
brahmeti paramatmeti bhagavan iti śabdyate

Najwyższa Prawda realizowana jest w trzech aspektach: jako bezosobowy Brahman, jako zlokalizowana Paramatma i ostatecznie jako Najwyższa Osoba Boga. Więc na ostatnim etapie poznawania Prawdy Absolutnej dochodzi się do Najwyższej Osoby Boga. Zwykły człowiek, a nawet człowiek wyzwolony, który zrealizował bezosobowego Brahmana albo zlokalizowaną Paramatmę, może nie rozumieć osoby Boga. Takie osoby mogą zatem starać się zrozumieć Najwyższą Osobę z wersetów *Bhagavad-gity,* które mówione są przez tę osobę, Krsnę. Czasami impersonaliści akceptują Krsnę jako Bhagavana albo uznają Jego autorytet. Jednakże wiele wyzwolonych osób nie może zrozumieć Krsny jako Purusottamy, Najwyższej Osoby. Dlatego Arjuna zwraca się do Niego jako do Purusottamy. Jednakże ktoś nadal może nie być w stanie zrozumieć, że Krsna jest ojcem wszystkich żywych istot. Dlatego Arjuna nazywa Go tutaj Bhuta-bhavana. A nawet jeśli ktoś dojdzie do rozumienia, że On jest ojcem wszystkich żywych istot, to jednak nadal może on nie znać Go jako najwyższego kontrolera. Dlatego został On tutaj nazwany Bhuteśa, najwyższym kontrolerem każdego. Nawet jeśli ktoś zna Krsnę jako najwyższego kontrolera wszystkich żywych istot, to ciągle może nie wiedzieć, że jest On źródłem wszystkich półbogów. Dlatego został tutaj nazwany Devadeva, Bogiem czczonym przez wszystkich półbogów. I jeśli nawet ktoś zna Go jako Boga wszystkich półbogów, może nie wiedzieć, iż jest On właścicielem wszystkiego. Dlatego Arjuna nazwał Go tutaj Jagatpati. W ten sposób została przedstawiona tutaj prawda o Krsnie, którą zrealizował Arjuna, i my powinniśmy pójść w jego ślady, aby zrozumieć Krsnę, jakim On jest.

10.16 Opowiedz mi, proszę, dokładnie o Swoich boskich bogactwach, poprzez które przenikasz wszystkie te światy.

10.16 *Znaczenie*: Z wersetu tego wynika, iż Arjuna jest już usatysfakcjonowany swoim zrozumieniem Najwyższego Pana Krsny. Dzięki łasce Krsny Arjuna ma osobiste doświadczenie, inteligencję i wiedzę, i wszystko cokolwiek można zdobyć za ich pośrednictwem. I zrozumiał on Krsnę jako Najwyższą Osobę Boga. Mimo iż on sam nie ma żadnych wątpliwości, to jednak prosi Krsnę, aby wytłumaczył mu Swoją wszechprzenikającą naturę. Ludzie na ogół, a szczególnie impersonaliści, zainteresowani są głównie wszechprzenikającą naturą Najwyższego. Więc Arjuna pyta Krsnę, w jaki sposób istnieje On w Swoim wszechprzenikającym aspekcie poprzez Swoje różne energie. Należy wiedzieć, że Arjuna zadaje to pytanie w imieniu zwykłych ludzi.

10.17 O Krsno, najwyższy mistyku, w jaki sposób powinienem bezustannie myśleć o Tobie i jak mam Cię poznać? O której z Twych rozlicznych form mam rozmyślać, Najwyższa Osobo Boga?

10.17 *Znaczenie*: Jak o tym była mowa w rozdziale poprzednim, Najwyższa Osoba Boga pozostaje pod przykryciem Swojej *yoga-mayi* i zobaczyć Go mogą tylko dusze podporządkowane Jemu i wielbiciele. Teraz Arjuna przekonany jest, że jego przyjaciel, Krsna, jest Najwyższym Bogiem, ale chce on poznać główny proces, poprzez który zwykły

człowiek może zrozumieć wszechprzenikającego Pana. Żaden zwykły człowiek, włączając w to demonów i ateistów, nie może znać Krsny, ponieważ strzeżony jest On przez Swoją energię *yoga-mayę.* Więc znowu Arjuna zadaje pytania dla ich korzyści. Zaawansowany wielbiciel Najwyższego Pana zainteresowany jest nie tylko swoim własnym zrozumieniem, ale i tym, w jaki sposób cały rodzaj ludzki może zostać oświecony wiedzą. Powodowany miłosierdziem, jako że jest on Vaisnavą, wielbicielem, Arjuna pragnie tę wiedzę o wszechprzenikalności Najwyższego Pana udostępnić zwykłemu człowiekowi. Nazywa tu Krsnę *yoginem,* ponieważ Śri Krsna jest panem energii *yoga-maya,* której może używać do zasłaniania się lub odsłaniania przed zwykłym człowiekiem. Zwykły człowiek, który nie ma miłości do Krsny, nie może zawsze myśleć o Krsnie; dlatego musi on myśleć materialnie. Arjuna bierze tutaj pod uwagę materialistyczny sposób myślenia ludzi w tym świecie. Słowa *kesu kesu ca bhavesu* odnoszą się do materialnej natury (słowo *bhava* znaczy "rzeczy materialne"). Ponieważ materialiści nie mogą zrozumieć Krsny w sposób duchowy, otrzymują oni radę, aby skoncentrowali swój umysł na rzeczach fizycznych i zobaczyli, w jaki sposób Krsna manifestuje się poprzez reprezentacje fizyczne.

10.18 O Janardano, opowiedz mi raz jeszcze, dokładnie, o mistycznej mocy Swoich bogactw. Mogę niestrudzenie słuchać o Tobie, gdyż im więcej słucham, tym bardziej jestem spragniony – ambrozji podobnych – słów Twoich.

10.18 *Znaczenie*: Podobne zdania zostały wypowiedziane do Suty Gosvamiego przez *rsich* z Naimisaranya, którym przewodził Śaunaka. Oto te zdania:

vayam tu na vitrpyama uttama-śloka-vikrame
yac chrnvatam rasa-jnanam svadu svadu pade pade

"Nawet bezustannie słuchając o transcendentalnych rozrywkach Krsny, wysławianego przez wyborne modlitwy, nigdy nie można nasycić się nimi. Ci, którzy weszli w transcendentalny związek z Krsną, na każdym kroku rozkoszują się opisami rozrywek Pana." (*Śrimad-Bhagavatam* 1.1.19) Dlatego Arjuna pragnie słuchać o Krsnie, szczególnie o tym, w jaki sposób jest On wszechprzenikającym Najwyższym Panem.

Każde opowiadanie czy zdanie dotyczące Krsny podobne jest nektarowi, *amrtam.* Nektaru tego można skosztować przez praktyczne doświadczenie. Współczesne opowiadania, wymysły i historyjki, różne są od opisów transcendentalnych rozrywek Pana. Różnica polega na tym, że słuchanie takich opowiadań prowadzi do zmęczenia i przesytu, ale nigdy nie można się zmęczyć słuchaniem o Krsnie. Jest tak dlatego, że historia całego wszechświata pełna jest odnośników do rozrywek inkarnacji Boga. Na przykład *Purany* są opowiadaniami z wieków przeszłych, które relacjonują rozrywki różnych inkarnacji Pana. W ten sposób tematy te pozostają zawsze świeże, mimo wielokrotnego czytania.

10.19 Najwyższa Osoba Boga rzekł: Tak, opowiem ci o przepychu Moich manifestacji, tych najświetniejszych, Arjuno, bogactwa Moje są bowiem bezgraniczne.

10.19 *Znaczenie*: Nie można wyobrazić sobie wielkości Krsny i Jego bogactw. Ograniczoność zmysłów duszy indywidualnej nie pozwala jej zrozumieć ogółu przedsięwzięć Krsny. Jednakże wielbiciele próbują zrozumieć Krsnę, lecz nie na tej zasadzie, iż będą mogli – w jakimkolwiek czasie czy na jakimkolwiek etapie życia – zrozumieć Go całkowicie. Raczej, same tematy o Krsnie są tak odświeżające, że zdają się one być nektarem. Więc radują się nimi. Czyści wielbiciele czerpią transcendentalną przyjemność z dyskutowania o bogactwach Krsny i Jego różnych energiach. Dlatego pragną słuchać i rozmawiać o nich.

Krsna wie, iż żywe istoty nie są w stanie ogarnąć rozmiarów Jego bogactw; dlatego zgadza się opowiedzieć tylko o zasadniczych manifestacjach Swoich różnych energii. Słowo *pradhanyatah* ("zasadnicze") jest bardzo ważne, jako że my możemy zrozumieć tylko niewiele zasadniczych szczegółów dotyczących Najwyższego Pana, którego cechy są nieograniczone. Zrozumienie ich wszystkich nie jest rzeczą możliwą. Słowo *vibhuti,* użyte w tym wersecie, odnosi się do mocy, przez które kontroluje On całą manifestację. Według słownika *Amara-kośa, vibhuti* wskazuje na moce wyjątkowe.

Tych wyjątkowych mocy Najwyższego Pana ani manifestacji Jego boskiej energii nie mogą zrozumieć impersonaliści ani zwolennicy panteizmu. Jego energie rozdzielone są w różnych manifestacjach, zarówno w świecie materialnym, jak i duchowym. Teraz Krsna opisuje to, co zwykły człowiek może postrzegać bezpośrednio. W ten sposób zostanie opisana część Jego zróżnicowanej energii.

10.20 Ja jestem Duszą Najwyższą przebywającą w sercach wszystkich stworzeń. Ja jestem, o Arjuno, początkiem, środkiem i końcem wszystkich istot.

10.20 *Znaczenie*: W tym wersecie Arjuna został nazwany Gudakeśą, to znaczy "tym, który zwalczył ciemności snu". Ci, którzy pozostają w uśpieniu w ciemnościach ignorancji, nie mogą zrozumieć, w jaki sposób Najwyższy Bóg przejawia się w świecie duchowym i materialnym. Więc takie zwrócenie się Krsny do Arjuny jest bardzo znaczące. Ponieważ Arjuna znajduje się ponad taką ciemnością, Osoba Boga zgadza się opisać mu Swoje różne bogactwa.

Krsna wpierw informuje Arjunę, że poprzez Swoją pierwotną ekspansję jest duszą całej manifestacji kosmicznej. Przed stworzeniem tego świata materialnego, Najwyższy Pan, poprzez Swoją kompletną ekspansję, przyjmuje inkarnację *purusa* i z Niego wszystko bierze początek. Zatem On jest *atmą,* duszą *mahat-tattvy,* elementów wszechświata. To nie totalna energia materialna jest przyczyną stworzenia, ale Maha-Visnu, który wchodzi w *mahat-tattvę,* całość energii materialnej. On jest duszą. Kiedy Maha-Visnu wchodzi w zamanifestowane wszechświaty, ponownie manifestuje się On jako Dusza Najwyższa w każdej istocie. Mamy doświadczenie, że określone ciało żywej istoty istnieje dzięki obecności w nim iskry duchowej. Bez obecności tej iskry duchowej ciało nie może się rozwijać. Podobnie, ta manifestacja materialna nie może się rozwijać, jeśli nie wkroczy w nią Dusza Najwyższa, Krsna. Jak, oznajmia *Subala Upanisad, prakrty-adi-sarva-bhutantar-yami sarva-śesi ca narayanah:* "Najwyższa Osoba Boga istnieje jako Dusza Najwyższa we wszystkich zamanifestowanych wszechświatach."

Opis trzech *purusa-avatarów* podany jest w *Śrimad-Bhagavatam.* Są Oni opisani również w *Satvata-tantra. Visnos tu trini rupani purusakhyany atho viduh:* Najwyższa Osoba Boga przejawia trzy postaci w manifestacji materialnej:
Karanodakaśayi Visnu,
Garbhodakaśayi Visnu i
Ksirodakaśayi Visnu.
Maha-Visnu, czyli Karanodakaśayi Visnu, jest opisany w *Brahma-samhicie* (5.47). *Yah karanarnava-jale bhajati sma yoga-nidram:* Najwyższy Pan, Krsna, przyczyna wszystkich przyczyn, spoczywa w oceanie kosmicznym jako Maha-Visnu. A zatem Krsna jest początkiem tego wszechświata, utrzymuje tę manifestację i jest końcem całej tej energii.

10.21 Spośród Adityów, Ja jestem Visnu. Spośród świateł jestem świecącym słońcem. Pomiędzy Marutami jestem Maricim, a pośród gwiazd – księżycem.

10.21 *Znaczenie*: Jest dwunastu Adityów, z których Krsna jest głównym. A pomiędzy wszystkimi ciałami niebieskimi migoczącymi na niebie, najważniejszym jest słońce, które w *Brahma-samhicie* przyjmowane jest za jedno z Jego błyszczących oczu. Jest pięćdziesiąt rodzajów wiatrów wiejących w przestrzeni, a kontrolujące bóstwo tych wiatrów, Marici, reprezentuje Krsnę.

Między gwiazdami, księżyc najbardziej wyróżnia się w nocy i w ten sposób reprezentuje on Krsnę. Z wersetu tego wynika, że księżyc jest jedną z gwiazd. Zatem gwiazdy, które migoczą na niebie, również odbijają światło słońca. Literatura wedyjska nie akceptuje teorii mówiącej, że jest wiele słońc we wszechświecie. Słońce jest jedno, i tak księżyc, jak i gwiazdy świecą dzięki odbiciu słonecznemu. Ponieważ *Bhagavad-gita* nadmienia tutaj, że księżyc jest jedną z gwiazd, świecące gwiazdy nie są słońcami, lecz podobne są do księżyca.

10.22 Spośród wszystkich Ved, Ja jestem Sama Vedą; pomiędzy półbogami – Indrą, królem niebios; spośród wszystkich zmysłów Ja jestem umysłem, a w żywych istotach – jestem siłą życia (świadomością)

10.22 *Znaczenie*: Różnica pomiędzy materią a duchem jest taka, że materia nie ma świadomości, która właściwa jest tylko istotom żywym. Dlatego ta świadomość jest czymś najwyższym i wiecznym. Nie można stworzyć świadomości poprzez kombinację elementów materialnych.

10.23 Pomiędzy Rudrami jestem Panem Śivą; pomiędzy Yaksami i Raksasami – Panem bogactw (Kuverą); spośród Vasów jestem ogniem (Agni); a spośród gór – Meru.

10.23 *Znaczenie*: Jest jedenastu Rudrów, wśród których Śankara (Pan Śiva) jest najważniejszym. Jest on inkarnacją Najwyższego Pana kierującą w tym świecie *guną* ignorancji. Głównym pomiędzy Yaksami i Raksasami jest Kuvera, skarbnik półbogów, i jest on reprezentacją Najwyższego Pana. Meru jest górą słynną z bogatych zasobów naturalnych.

10.24 Wiedz, o Arjuno, że wśród kapłanów Ja jestem głównym, Brhaspatim. Pomiędzy wodzami Ja jestem Kartikeyą, a ze zbiorników wodnych – jestem oceanem.

10.24 *Znaczenie*: Indra jest półbogiem przewodzącym na planetach niebiańskich i znany jest jako król niebios. Planeta, na której panuje, nazywa się Indraloką. Brhaspati jest kapłanem Indry, i ponieważ Indra jest głównym królem, Brhaspati jest głównym kapłanem. I tak jak Indra jest wodzem wszystkich królów, podobnie Skanda, czyli Kartikeya, syn Parvati i Pana Śivy, jest wodzem wszystkich przywódców wojskowych. Zaś, spośród wszystkich zbiorników wodnych największym jest ocean. Wszystkie te reprezentacje Krsny są jedynie śladem Jego wielkości.

10.25 Spośród wielkich mędrców, Ja jestem Bhrgu; spośród wibracji – transcendentalnym om. Z ofiar, jestem intonowaniem świętych imion (japa), a wśród rzeczy nieruchomych – Himalajami jestem.

10.25 *Znaczenie*: Brahma, pierwsza żywa istota w tym wszechświecie, stworzył kilku synów w celu rozmnożenia różnego rodzaju gatunków. Spośród jego synów, Bhrgu jest najpotężniejszym mędrcem. Spośród wszystkich wibracji transcendentalnych, *om* (*omkara*) reprezentuje Krsnę, a spośród wszystkich ofiar, intonowanie
Hare Krsna, Hare Krsna, Krsna Krsna, Hare Hare;
Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare

jest najczystszą reprezentacją Krsny. Czasami polecane są ofiary ze zwierząt, ale w ofierze Hare Krsna, Hare Krsna – nie ma mowy o przemocy. Jest to ofiara najprostsza i najbardziej czysta. Cokolwiek jest wzniosłego w tym świecie, to jest to reprezentacją Krsny. Dlatego Himalaje, najwyższe w świecie góry, również reprezentują Krsnę. W poprzednim wersecie wspomniana została góra Meru, ale Meru jest czasami ruchoma, podczas gdy Himalaje są zawsze nieruchome. A więc Himalaje są większe od Meru.

10.26 Spośród wszystkich drzew, jestem drzewem figowym. A spośród mędrców pomiędzy półbogami – Naradą. Pomiędzy Gandharvami jestem Citrarathą, a pomiędzy doskonałymi istotami – mędrcem Kapilą.

10.26 *Znaczenie*: Drzewo figowe (*aśvattha*) jest jednym z najpiękniejszych i najwyższych drzew i ludzie w Indiach często czczą je, traktując to jako jeden ze swoich codziennych, porannych rytuałów. Spośród półbogów czczą również Naradę, który jest uważany za największego wielbiciela w tym wszechświecie. Jest on reprezentacją Krsny jako wielbiciel (bhakta). Planetę Gandharva zamieszkują pięknie śpiewające istoty, a pomiędzy nimi najlepszym śpiewakiem jest Citraratha. Spośród doskonałych żywych istot, Kapila, syn Devahuti, jest reprezentantem Krsny. Jest On uważany za inkarnację Krsny, a o Jego filozofii jest wzmianka w *Śrimad-Bhagavatam*. Później sławę zdobył inny Kapila, ale jego filozofia jest ateistyczna. A więc jest pomiędzy nimi przepastna różnica.

10.27 Wiedz, że pomiędzy końmi Ja jestem Uccaihśravą, który wyłonił się z oceanu, kiedy ten ubijany był dla otrzymania nektaru. Ja jestem Airavatą pomiędzy dostojnymi słoniami. A pomiędzy ludźmi Ja jestem monarchą.

10.27 *Znaczenie*: Pewnego razu, półbogowie, będący wielbicielami Pana, i demony (*asury*) wzięli udział w ubijaniu oceanu, z którego powstał nektar i trucizna, i Pan Śiva wypił truciznę. Z nektaru zaś powstało wiele istot, pomiędzy którymi był koń zwany Uccaihśravą i słoń Airavata. Dlatego zwierzęta te mają szczególne znaczenie i są reprezentantami Krsny.

Reprezentantem Krsny pomiędzy istotami ludzkimi jest król, ponieważ Krsna utrzymuje wszechświat, a królowie, którzy wybierani są na podstawie pobożnych kwalifikacji, utrzymują swoje królestwa. Królowie tacy jak Maharaja Yudhisthira, Maharaja Pariksit i Pan Rama, wszyscy byli doskonałymi monarchami, zawsze myślącymi o dobrobycie swoich poddanych. W literaturze wedyjskiej król uważany jest za reprezentanta Boga. W tym wieku jednakże, monarchia uległa rozkładowi – wraz z zanikiem zasad religijnych – i w końcu została zniesiona. Należy jednak wiedzieć, iż w przeszłości, pod panowaniem prawych królów, ludzie byli bardziej szczęśliwi.

10.28 Pomiędzy wszelkiego rodzaju bronią jestem błyskawicą; pomiędzy krowami Ja jestem surabhi. Wśród przyczyn prokreacji jestem Kandarpą, bogiem miłości; a pomiędzy wężami jestem Vasuki.

10.28 *Znaczenie*: Piorun, jako potężna broń, reprezentuje moc Krsny. Na Krsnaloce zaś, w niebie duchowym, są krowy, które można doić o każdej porze i zawsze dadzą tyle mleka, ile się tylko zapragnie. Oczywiście krowy takie nie istnieją w świecie materialnym, ale tutaj mowa jest o krowach z Krsnaloki. Pan utrzymuje wiele takich krów, nazywanych *surabhi*, zajmując się również ich pasieniem. Kandarpa jest seksualnym pragnieniem dawania narodzin dobrym synom; zatem Kandarpa jest reprezentantem Krsny. Czasami seks traktuje się jedynie jako przyjemność zmysłową, lecz taki seks nie reprezentuje Krsny. Ale seks, którego celem jest dawanie życia dobrym dzieciom, nazywany jest Kandarpą i reprezentuje Krsnę.

10.29 **Między wielokapturowymi wężami Naga, Ja jestem Anantą; pomiędzy zwierzętami wodnymi jestem półbogiem Varuną. Spośród przodków, którzy odeszli, Ja jestem Aryamą; a pomiędzy wymierzającymi sprawiedliwość, jestem Yamą, panem śmierci.**

10.29 *Znaczenie*: Pomiędzy wielokapturowymi wężami Naga, Ananta jest największym. Tak jak półbóg Varuna jest najpotężniejszym pomiędzy istotami wodnymi. Obaj oni reprezentują Krsnę. Aryama, który również reprezentuje Krsnę, zarządza planetą Pitów, czyli przodków. Jest wiele żywych istot, które zajmują się wymierzaniem kary złoczyńcom, i wodzem ich jest Yama. Yama przebywa na planecie znajdującej się w pobliżu tej ziemskiej planety. Ci, którzy wiodą grzeszne życie, po śmierci zabierani są do tego miejsca, gdzie Yama karze ich w przeróżny sposób.

10.30 **Pomiędzy demonami Daitya – jestem wielbicielem Prahladą; pomiędzy pogromcami jestem czasem; lwem jestem pomiędzy dzikimi zwierzętami, a wśród ptaków – Garudą.**

10.30 *Znaczenie*: Diti i Aditi są dwiema siostrami. Synowie Aditi nazywani są Adityami i wszyscy są oddani Panu, podczas gdy synowie Diti, nazywani Daityami, są ateistami. Mimo iż Prahlada narodził się w rodzinie Daityów, już od najmłodszych lat był on wielkim wielbicielem Pana. Dzięki swojej służbie oddania i pobożnej naturze, uważany jest on za reprezentanta Krsny.

Jest wiele zwycięskich czynników, ale czas jest tym, który niszczy wszystko w tym materialnym świecie – dlatego reprezentuje Krsnę. Lew jest najpotężniejszym i najbardziej okrutnym spośród zwierząt; a wśród milionów gatunków ptaków, Garuda, nosiciel Pana Visnu, jest największym.

10.31 **Spośród wszystkiego, co oczyszcza jestem wiatrem; spośród władających bronią – jestem Ramą; pomiędzy rybami jestem rekinem, a z płynących rzek – Gangesem.**

10.31 *Znaczenie*: Spośród wszystkich stworzeń wodnych, jednym z największych i najbardziej niebezpiecznych dla człowieka jest rekin. Dlatego reprezentuje on Krsnę.

10.32 **Ja jestem początkiem, końcem i środkiem wszelkiego stworzenia, Arjuno. Spośród wszystkich nauk – jestem wiedzą duchową o jaźni, a między logikami – ostateczną prawdą.**

10.32 *Znaczenie*: Pomiędzy wszelkimi stworzonymi manifestacjami, pierwszą jest stworzenie sumy elementów materialnych. Jak wyjaśniono wcześniej kosmiczną manifestację tworzy i kieruje nią Maha-Visnu, Garbhodakaśayi Visnu i Ksirodakaśayi Visnu, a następnie jest ona kontrolowana przez Pana Śivę. Brahma jest stwórcą wtórnym. Wszyscy ci kontrolerzy stworzenia, utrzymywania i zniszczenia są różnymi inkarnacjami materialnych jakości Najwyższego Pana. Dlatego On jest początkiem, środkiem i końcem wszelkiego stworzenia.

Dla zaawansowanych studiów są różne księgi wiedzy, takie jak cztery *Vedy,* sześć dzieł uzupełniających je, *Vedanta-sutra,* księgi logiki, księgi religijne i *Purany.* Więc w sumie jest czternaście grup ksiąg wiedzy. Spośród tych ksiąg, Krsnę reprezentuje szczególnie *Vedanta-sutra,* która przedstawia *adhyatma-vidyę,* wiedzę duchową.

Logicy posługują się różnego rodzaju argumentami. Potwierdzenie własnego argumentu dowodem; który również popiera argumenty strony przeciwnej, jest zwane *jalpa.* Zwykłe usiłowanie pokonania przeciwnika zwie się *vitanda.* Ale rzeczywista konkluzja jest zwana *vada.* Ta ostateczna prawda jest reprezentacją Krsny.

10.33 Wśród liter jestem literą A, a wśród wyrazów złożonych – słowem podwójnym. Ja również jestem niewyczerpanym czasem, a pomiędzy stwórcami – Brahmą.

10.33 *Znaczenie*: *A-kara,* pierwsza litera w alfabecie sanskryckim, jest początkiem literatury wedyjskiej. Ponieważ bez *a-kara* nie można nic wymówić, jest ona początkiem dźwięku. W sanskrycie jest również wiele słów złożonych, z których słowo podwójne, jak *rama-krsna,* nazywane jest *dvandva.* Na przykład *rama* i *krsna* mają tę samą formę, i dlatego złożenie tych dwóch wyrazów nazywane jest słowem podwójnym.

Pomiędzy wszystkimi zabójcami, ostatecznym jest czas, gdyż zabija on wszystko. Czas jest reprezentantem Krsny, ponieważ w odpowiednim czasie wszystko zostanie unicestwione w wielkim ogniu.

Pomiędzy żywymi istotami, które są stwórcami, głównym jest czterogłowy Brahma. Dlatego reprezentuje on Najwyższego Pana, Krsnę.

10.34 Ja jestem wszystko-pochłaniającą śmiercią i Ja jestem sprawczą zasadą wszystkiego, co nadejdzie. Pomiędzy kobietami Ja jestem sławą, szczęściem, piękną mową, pamięcią, inteligencją, stałością i cierpliwością.

10.34 *Znaczenie*: Człowiek umiera od momentu, w którym przychodzi na świat. Więc śmierć niszczy żywe istoty w każdej chwili, zaś ostatni jej cios nazywany jest samą śmiercią. Tą śmiercią jest Krsna. Wszystkie gatunki życia podlegają sześciu podstawowym zmianom. Rodzą się, rosną, trwają przez pewien czas, rozmnażają się, słabną i ostatecznie giną. Pierwszą tą zmianą jest uwolnienie się z łona, i to jest również Krsną. Narodziny są początkiem wszelkich dalszych czynności.

Siedem wymienionych bogactw:
sława,
szczęście,
piękna mowa,
pamięć,
inteligencja,
stałość i
cierpliwość,
uważane są za żeńskie. Jeśli ktoś posiada wszystkie albo niektóre z nich, staje się sławny. Jeśli człowiek słynie jako prawy, to czyni go to chwalebnym. Sanskryt zaś jest językiem doskonałym i dlatego jest bardzo sławny. Jeśli ktoś studiuje coś i może zapamiętać istotę, to znaczy, że został obdarzony dobrą pamięcią, czyli *smrti.* A zdolność nie tylko czytania wielu książek na różne tematy, ale również możliwość zrozumienia ich i zastosowania w razie potrzeby jest inteligencją (*medha*), która jest innym przymiotem. Zdolność pokonania niestałości jest zwana niewzruszonością czy stałością (*dhrti*). A gdy ktoś jest w pełni kwalifikowany, a mimo to jest pokorny i łagodny, i gdy jest w stanie utrzymać równowagę zarówno w niedoli, jak i w radosnej ekstazie, posiada on bogactwo zwane cierpliwością (*ksama*).

10.35 Wśród hymnów Sama Vedy – Ja jestem Brhat-samą; a z poezji – Gayatri. Spośród miesięcy jestem Margaśirsa (listopadem i grudniem), a z pór roku – kwitnącą wiosną.

10.35 *Znaczenie*: Jak to już Pan oznajmił wcześniej, pomiędzy wszystkimi *Vedami* jest On *Sama Vedą. Sama Veda* jest bogata w piękne pieśni grane i śpiewane przez różnych półbogów. Jedną z tych pieśni jest *Brhat-sama,* która ma wyśmienitą melodię i śpiewana jest o północy.

W sanskrycie są określone reguły, jeśli chodzi o układanie poezji. Rytm i ilość zgłosek nie są dowolne, tak jak we współczesnej poezji. Pomiędzy taką poezją najważniejszą jest *mantra* Gayatri, intonowana przez odpowiednio kwalifikowanych braminów. O *mantrze* Gayatri jest wzmianka w *Śrimad-Bhagavatam.* Ponieważ *mantra* ta ma służyć szczególnie realizacji Boga, reprezentuje ona Najwyższego Pana. Przeznaczona jest ona dla ludzi zaawansowanych duchowo. I kiedy ktoś osiąga sukces w intonowaniu jej, może on przeniknąć transcendentalną pozycję Pana. Aby intonować Gayatri, trzeba być usytuowanym w *gunie* dobroci, czyli posiadać wszystkie kwalifikacje właściwe dla tej siły natury materialnej. *Mantra* Gayatri ma bardzo duże znaczenie w cywilizacji wedyjskiej i uważana jest za dźwiękową inkarnację Brahmana. Zapoczątkował ją Brahma, i od niego *mantra* ta jest przekazywana poprzez sukcesję uczniów.

Za najlepsze miesiące w Indiach uważany jest listopad i grudzień, ponieważ w tym czasie zbiera się tam plony z pól i ludzie są wówczas bardzo szczęśliwi. Oczywiście powszechnie najbardziej ulubioną porą roku jest wiosna, kiedy nie jest ani zbyt zimno, ani zbyt gorąco, a zaczynają kwitnąć drzewa i kwiaty. Wiosną odbywa się również wiele uroczystości związanych z rozrywkami Krsny. Dlatego pora ta uważana jest za najbardziej radosną ze wszystkich i jest ona reprezentantką Najwyższego Pana, Krsny.

10.36 Ja jestem również hazardem oszustów; pomiędzy wspaniałościami – jestem przepychem. Ja jestem zwycięstwem, przygodą i siłą mocnych.

10.36 *Znaczenie*: Jest wielu różnych oszustów w całym świecie. Pomiędzy wszystkimi oszustwami, hazard zajmuje przednie miejsce i dlatego reprezentuje Krsnę. Jako Najwyższy, Krsna może być większym oszustem niż jakikolwiek człowiek. Jeśli Krsna decyduje się kogoś podejść, nikt nie może prześcignąć Go w Jego podstępie. Jego wielkość nie jest jednostronna. Jest On wielki pod każdym względem.

On jest zwycięstwem zwycięzców i On jest przepychem wśród wszelkich wspaniałości. Pomiędzy przedsiębiorczymi i pracowitymi, On jest najbardziej przedsiębiorczy i pracowity. Pomiędzy poszukiwaczami przygód, On doświadcza ich najwięcej, a pomiędzy mocnymi, On jest najmocniejszy. Kiedy Krsna obecny był na Ziemi, nikt nie był w stanie przewyższyć Go w sile. Już w dzieciństwie podniósł On Górę Govardhana. Nikt nie może prześcignąć Go w Jego podstępach; nikt nie może przewyższyć Go w przepychu; nikt nie może prześcignąć Go w zwycięstwie; nikt nie może prześcignąć Go w przedsiębiorczości ani pokonać Jego siły.

10.37 Spośród potomków Vrsni – Ja jestem Vasudevą, a spośród Pandavów – Arjuną. Ja jestem Vyasą pomiędzy mędrcami, a wśród wielkich myślicieli, Ušaną.

10.37 *Znaczenie*: Krsna jest oryginalną Najwyższą Osobą Boga, a Baladeva jest bezpośrednią ekspansją Krsny. Zarówno Pan Krsna, jak i Baladeva pojawili się jako synowie Vasudevy, więc obaj mogą zostać nazwani Vasudevą. Z innego punktu widzenia: ponieważ Krsna nigdy nie opuszcza Vrndavany, wszystkie formy Krsny, które pojawiają się w innych miejscach, są Jego ekspansjami. Vasudeva jest bezpośrednią ekspansją Krsny, więc nie jest

On różny od Krsny. Należy wiedzieć, że Vasudevą, o którym mówi ten werset *Bhagavad-gity,* jest Baladeva, czyli Balarama, ponieważ jest On oryginalnym źródłem wszystkich inkarnacji, więc jest jedynym źródłem Vasudevy. Bezpośrednie ekspansje Pana są zwane *svamśa* (ekspansje osobiste), a są również ekspansje zwane *vibhinnamśa* (ekspansje oddzielne).

Pomiędzy synami Pandu, Arjuna słynie jako Dhananjaya. W rzeczywistości jest on najlepszym z ludzi i dlatego reprezentuje Krsnę. Pomiędzy mędrcami *muni,* czyli ludźmi wykształconymi w wiedzy wedyjskiej, największym jest Vyasa, gdyż on wytłumaczył wiedzę wedyjską na wiele różnych sposobów, tak aby mogły ją zrozumieć szerokie rzesze ludzi w tym wieku Kali. Vyasa znany jest również jako inkarnacja Krsny, dlatego również reprezentuje on Krsnę. *Kavi* – to ci, którzy są w stanie rozważyć gruntownie każdy temat. Pomiędzy *kavitami,* Uśana, Śukracarya, był mistrzem duchowym demonów. Był on niezwykle inteligentny i był przewidującym i doskonałym politykiem. Zatem Śukracarya jest jeszcze jednym reprezentantem mocy Krsny.

10.38 Pomiędzy wszelkimi środkami tłumiącymi bezprawie – Ja jestem karą; Ja jestem moralnością wśród tych, którzy pragną zwycięstwa. Ja jestem ciszą wśród sekretów i modrością mędrców.

10.38 *Znaczenie*: Jest wiele czynników karzących, z których najważniejszymi są te, które wymierzają karę przestępcom. Kiedy karani są złoczyńcy, to rózga karząca reprezentuje wtedy Krsnę. Pomiędzy tymi, którzy próbują odnieść zwycięstwo na jakimś polu działania, najbardziej zwycięskim elementem jest moralność. Pomiędzy czynnościami słuchania, myślenia i medytacji, najważniejszą jest cisza, gdyż poprzez ciszę można zrobić szybki postęp. Mędrcem jest ten, kto potrafi rozróżnić ducha od materii, wyższą naturę Boga od niższej. Taka wiedza jest Samym Krsną.

10.39 Co więcej, o Arjuno, Ja jestem nasieniem dającym początek wszelkiemu życiu. Nie ma żadnej istoty, poruszającej się czy nieruchomej, która mogłaby istnieć beze Mnie.

10.39 *Znaczenie*: Wszystko ma swoją przyczynę i tą przyczyną albo nasieniem manifestacji jest Krsna. Nic nie może istnieć bez energii Krsny, dlatego jest On nazywany wszechmocnym. Bez Jego mocy nie mogą istnieć ani przedmioty ruchome, ani nieruchome. Każda więc egzystencja, której podstawą nie jest energia Krsny, nazywana jest *mayą,* to znaczy, "czymś czego nie ma".

10.40 O potężny pogromco nieprzyjaciół, nie ma końca Moim boskim manifestacjom. To, o czym ci mówiłem, jest jedynie śladem Moich nieograniczonych bogactw.

10.40 *Znaczenie*: Jak oznajmia literatura wedyjska, mimo iż bogactwa i energie Najwyższego można poznawać na różne sposoby, to bogactwom tym i mocom nie ma końca. Dlatego nie wszystkie z nich można wytłumaczyć. Tych parę przykładów Krsna podał Arjunie dla zaspokojenia jego ciekawości.

10.41 Wiedz, że wszystkie te manifestacje, pełne przepychu, piękna i chwały – wypływają zaledwie z iskry Mojego splendoru.

10.41 *Znaczenie*: Należy wiedzieć, że cokolwiek jest pięknego i chwalebnego w świecie duchowym i materialnym jest to tylko cząstkową manifestacją bogactw Krsny. Wszystko, co jest niezwykle okazałe, reprezentuje bogactwo Krsny.

10.42 Ale jakiż jest pożytek, Arjuno, z całej tej drobiazgowej wiedzy? Jedną cząstką Siebie przenikam i utrzymuję cały ten wszechświat.

10.42 *Znaczenie*: Najwyższy Pan reprezentowany jest w całym wszechświecie materialnym przez przenikającą wszystko Duszę Najwyższą. Pan mówi tutaj Arjunie, że nie ma sensu rozmyślać, w jaki sposób rzeczy istnieją w swoich niezależnych wielkościach i mocach. Powinien on wiedzieć, iż wszystko istnieje dzięki temu, że Krsna przenika to jako Dusza Najwyższa. Wszystko, począwszy od Brahmy, najpotężniejszej istoty, aż do najmniejszej mrówki, istnieje dzięki temu, że Pan przenika to wszystko i utrzymuje.

Istnieje pewna Misja, która głosi, że kult półbogów wiedzie do Najwyższej Osoby Boga, czyli najwyższego celu. Jednakże Pan absolutnie nie pochwala kultu półbogów, gdyż nawet najwięksi z nich, tacy jak Brahma i Śiva, reprezentują jedynie cząstkę mocy Najwyższego Pana. On jest źródłem wszystkiego co istnieje i nikt nie może Go przewyższyć. Jest On *asamaurdhva,* co oznacza, iż nikt nie jest wyższy od Niego ani Jemu równy. *Padma Purana* mówi, iż ten, kto uważa Najwyższego Pana Krsnę za równego półbogom – nawet jeśli są to Brahma i Śiva – od razu staje się ateistą. Jeśli jednak ktoś dokładnie studiuje różne opisy bogactw i ekspansji energii Krsny, wtedy niewątpliwie może zrozumieć pozycję Najwyższego Pana i zostać Jego niewzruszonym wielbicielem. Pan jest wszechprzenikający poprzez ekspansję Swojej cząstkowej reprezentacji, Duszy Najwyższej, która przenika wszystko co istnieje. Dlatego czyści wielbiciele koncentrują swoje umysły w świadomości Krsny, pełniąc zawsze służbę oddania. W ten sposób zawsze znajdują się w pozycji transcendentalnej. Rozdział ten, w wersetach od ósmego do jedenastego, bardzo wyraźnie poleca służbę oddania i wielbienie Krsny. Jest to droga czystej służby oddania. Rozdział ten także dokładnie wyjaśnia, w jaki sposób można osiągnąć najwyższą doskonałość, którą jest obcowanie z Najwyższą Osobą Boga. Śrila Baladeva Vidyabhusana, wielki *acarya* w sukcesji uczniów pochodzącej od Krsny, kończy swój komentarz do tego rozdziału, mówiąc:

yac-chakti-leśat suryadya bhavanty aty-ugra-tejasah
yad-amśena dhrtam viśvam sa krsno daśame 'rcyate

Nawet potężne słońce otrzymuje moc z potężnej energii Pana Krsny, a cały świat utrzymywany jest przez częściową ekspansję Krsny. Dlatego należy czcić Pana Krsnę.

W ten sposób Bhaktivedanta kończy objaśnienia do Dziesiątego Rozdziału *Śrimad Bhagavad-gity,* traktującego o Bogactwie Absolutu.